

RÉGI ÉS ÚJ NÁHÁRIA

Havas László utl'jegyzete!

Szabadság

Sevilla, augusztus

Kevés kérdés van, melyről annyit vitatkoznak évezredek óta és amely semmit sem veszített fontosságából s érdekességéből, mint a szabadság meghatározása. Nem csupán filozófiai probléma ez, hanem messzesemenően gyakorlati is, hiszen valamennyiünk életét az teszi elviselethetővé vagy kellemessé, hogy mennyi egyéni szabadságot tudunk egy-egy állampolgár gonosz törvényei ellenére kicsikarni magunknak.

Ezen túl azonban, soha még annyira mint ma, politikai jelentősége is döntő. Néhány évtizede, mióta a parancsuralmi rendszerek gatlástalan machiavelizmusokkal nem csupán saját polgáraikat tartják rabságban, de fenyegetik a maradék világot is, az ugynevezett szabad világ vezetőinek gondolatvilágában, de közvéleményben is megfogalmazódott egy alternatív kérdés, mely így hangzik: kell-e módot adni a szabadság elengedéseinek, hogy élve és visszaélve egy ország politikai szabadságjogaival annak a rendszernek a megsemmisítésére törjenek, mely ezeket a jogokat biztosítja?

Azaz, a mai napipolitika nyelvére fordítva: hagyni kell-e szervezkedni olyan mértékben a kommunizmusnak, hogy azok idővel esetleg megdönthessék a liberális demokrácia rendszerét és a magukét állítsák helyére, mely azután a legelembb jogaitól is megfosztja az egyént? Vagy: Olaszországban, Németországban, de más államokban is, élvezhetik-e a neofasiszták és a neonácik azt a foku szabadságot, mely a távoli jövőben ismét számottevő politikai tényezővé teheti őket, a múlt szörnyű tanulságai után?

Hatan ültünk a Hosteria del Prado egyik asztalánál: egy amerikai költő, egy svéd nyugalmazott rendőrkapitány, egy cubai építész, egy francia újságíró, egy spanyol hajóskapitány és a sorok írója. Mindegyikünk más és más rendszerben él otthon, világnézeteink különbözőek, osztályérdekeink nincsenek. Természetesen mindenkinek megvolt a maga nézete a szabadságról és legtöbbször közülünk, nem is annyira sovínizmusból, hanem mert mindenki a saját hazája viszonyait ismert a legjobban, úgy véltük, ott van a legnagyobb szabadság, ahonnan jövőnk.

Az amerikai persze a négerekkel macerálták. Egy olyan példázattal világította meg a szabadság amerikai felfogását, melyet valahol már hallottam, de nem emlékszem, hol? Azt mondja: „Egy házon az ut mentén a tábla van: Eladó. Négeren és zsidón kívül bárkiné. — Ez látszólag megsértése a demokráciának, ugy-e? Holott éppen ez az igazi demokrácia. Az egyén jogaihoz hozzátartozik az is, hogy annak adja el a házat, akinek akarja. Más lapra tartozna, ha például aktívan bántalmazna egy néger vagy zsidót.”

Nem dicsekévből, de egyfajta büszkeséggel mondtam: „Van-e még egy ország a világon, ahol lehetséges az, ami nálunk? Tudják-e az urak, hogy Izraelben május elején a kommunizmus az egyiptomi himnuszot énekelik, annak az országnak a himnuszát, mely azt állítja, hogy hadiállapotban van velünk? Tudják-e, hogy a rendőrok nyugodtan nézik ezt a járdaszérlőt és csak akkor avatkoznak be, amikor az elsőt közülük már agyoncsapta egy kő? Vagy beszélnek talán a nature kartáról, mely nem ismeri el az állatot, melyben él és ha a bíróságra citálják, nem vá-

laszol a kérdésekre, mert ezeknek a bírának az illetékességét nem ismeri el?” Részletesen elmondtam a mi szabadságtüntvényeinket, kihagyva a párkocsot a hivatalnokok elosztásánál, a szombati közlekedési tilalmat és annak a százalékaránynak pontos meghatározását, melyet lengyel nyelvtudományról származók foglaltak el állami hivatalainkban. (Mit akarok én állandóan ezektől a szerencsétlen lengyelektől? Kezdek már talán elfogultnak látszani.)

Mindenki elismerően bólogatott és többen megígérték, hogy ezt eljárnak megnézni (puff! most jól nézek ki!). A francia azonban még ezután is macacskodott, hogy a világon a legnagyobb politikai szabadság az ő hazájában van. A svéd, aki eddig egy szót sem szólt és nyugodtan iszogatta egyik rumot a másik után, ekkor közbeszólt: „Nono. Erről én is tudnék mesélni.”

A francia felhorkant. — Talán másirányú tapasztalatai vannak?

— Méghozzá személyes tapasztalataim — erősködött az északi.

A francia amugysem nagyon lelkesedett az északi emberekért. Melyik déli lelkesedik értük? Most már egyenesen követelte, hogy a svéd mondja meg, mire gondol. Az nem sokáig hagyta kéretni magát.

— Ön azt állította, hogy Párizsban bárki azt kiabálhatja az utcán, amit akar, hogy nyugodtan kifejtetheti ellenzéki véleményét, hogy szidhatja a kormányt, vagy akár az államrendszer megváltoztatását követelheti. Hogy ha valaki egyszerűen tüntet és nem követ el atrocitásokat, azt üvöltözhet, amit akar. Hát idefigyeljen kérem. Tavaly egy honfitársammal s két francia hölgygel szórakoztunk egy mulatóban, amikor két óra körül, éppen, amikor a legjobban éreztük magunkat, kijelentették, hogy záróra van. Persze ez nem tetszett nekünk, de nem volt mit tenni. Amikor kiértünk az utcára, ezt mondtam: A csuda vigye el azt a kormányt, mely az ilyen korai zárórákat kitalálta! A többiek körülbámultak: Le a kormány! Ezt kiabáltuk végig az utcán. Ahogyan ön állította be a dolgot, semmi baj sem érhetett bennünket ezért, ugy-e?

— Nem uram, semmiesetre. — Hát vegye tudomásul, hogy két rendőr felszólított bennünket, hogy hagyjuk kiabálni. Mi erre azzal válaszoltunk, hogy ilyen jelszavakat kiabáltunk: Vessen de Gaulle! Eljen az algiri szabadság! Szabadságot a bebörtönzött hazafiaknak! — Ne higye uram, hogy egyetlen ezekkel az eszmékkel, de éppen mert annyit hallottam az önök híres szabadságáról, kíváncsi voltam, hogy mi lesz? Hát megtudtam. Blöff az egész. Ugy ahogy voltunk, bekisértek bennünket a rendőrszobára, és valamennyiünket, érti kérem, mind a négyünket, külföldi állampolgárokat is, megbüntettek. Ehhez mit szól?

A francia zavartan néz maga elé. Valamit mondania kellene. Végül is, hogy elterelje a figyelmet magáról a lényegről, részletkérdésekbe bocsátkozik: — Hm... és milyen címen mondták ki a büntetést?

— Csendháborítás címen — mondta a svéd hűvösen és felhajtott egy újabb rumot.

A legraffináltabb politikus is csak legfeljebb az egész nemzetet álmithatja el, de sohasem a — magántitkárját.

Villámriport a fürdővárosról és környékéről

Irta: Barzilay István

saival, a nyolc-tíz évvel ezelőtti nagy román alijja beszűrődését mutatja a régi Náhária egységesen jeke lakosságába. Sok magyar, román, lengyel és francia szó nyomja el az öreg öslakó hölgyek hochdeutscht. A rengeteg kerékpár, amely az utcákon kerekedik a rajta ülő, sebes héberségű gyermekekkel, is újszerű látvány a várak izraeli számára, aki az érettebb korú német olékra emlékszik, amint nyugodtan kerékpároztak ezen az aszfalton.

Laci is itt van

Első sétánkon, a cégtáblákat nézve, tanulmányoztuk az új életet, amely a 26 évvel ezelőtti alapított kis községből nőtt ki. Nem, ez a Náhária nem azonos azzal a tíz évvel ezelőtti településsel, amelynek lakosairól annakidején a legjobb jeke-viceket faragta a nevetnti mindig szerető jisiv. Magyarnevi könyveskereskedő és orvos, arabos névű kávéház, „szki” névű végződésű textiles hirdeti, amit nyújtani tud. A Cion-kávéházban, ahová tíz esztendővel ezelőtt is beültünk egy feketére, azt hirdeti a cégtábla, hogy itt „Laci” nyújtja a legjobban, amit az éttermi iparban étel, ital, kávé és kiszolgálás tekintetében kapni lehet. Az espresso mellé mindjárt meg is kapom Lacit, mégpedig örömrivalgás közepette. Ki ne ismerne Haifán s ettől a városról északra fekvő helyek kávéházi világában Barényi Lacit? Igaz, hogy én Tel-Avivból ismerem, abból a korszakból, amikor az olvasók egyrésze még csak „hallott valamit” Pa-

lesztináról, egyrésze pedig még hátulgombolós nadragot hordott. Jó patriarchális korszak volt az, ki vette akkor rossznéven, ha éjszaka idegeneket talált a lakásában, pláne, ha egy üveg konyakot is hoztak magukkal? Így találkoztam én Lacival először saját telavivi legénylakásomban; ismerős házaspárral jött fel hozzám és távollétemben mindhárom bemásztak az ablakon. Aztán elvettük láttuk meg egymást Haifán, vagy attól északra, mindig kávéházakban, ahol tehetésésimen pin-cereskedett és amint lát-szik, eredményesen is, mert most egyedüli tulajdonosa egy náháriai kávéháznak, a Cionnak. Az eredeti tulajdonosa már öt éve Németországban él a rentéjéből; tehát Laci szolgál igen meggyőző bizonyítékul számomra, hogy más ez a Náhária, mint az azelőtti. Akkor két ezer németzsidó lakott benne, akiknek a fele „jeridizot”. A megmaradt jekékhez jött még nem kevesebb, mint 17.000 új bevándorló, a világ 52 államából.

A második Náhária

Az új Náhária, amelynek népéből az új olék képezik a többséget, természetesen túlnőtt a vasútvonalon, amely 1942-től a tómeigalijáig a városka keleti határára képezte. A vasútvonal azelőtt nem volt, az angolok építették fel, amikor Akkótól Beirutig meghosszabbították a vonalat és egybekapcsolták Palesztinát a Taurusz-expressz vonalával, így teremtették meg a szárazföldi kapcsolatot Európá és Kairó között. Ez a sinpár most arra is szolgál, hogy földrajzilag is elválassza egymástól a két Náháriát. A sikenek túl kezdődnek a különböző síkunegyedek. Ahányféle típus-házat eddig kitervezték az országban, az mind megtalálható városkának ebben a részében, amelyet a második Náháriának nevezünk el. Vannak itt kis családi házak, az úgynevezett „dumispacht”-k, svéd barakok, aztán befordulunk az

Amidár-síkunok egyhangú háziorába, majd jön a Sikun Amami, meg a Rassco és aztán ki tudja hányféle, 16 ezer új olé lakhelyeként. Nincsenek felhőt-nyapot takaró, magas eukaliptuszok, hanem csak frissen fakadó kertcskék, a legújabb részekben pedig még az sem, legfeljebb gyp a házak előtt, az is olyan állapotban, ahogyan az új lakók izléséből, pénzéből, vagy kertszeretetéből telik. Nincs modern és városi jellegű kereskedelmi központ, fürdővendégeket csábító, izléses kirakatokkal, hanem csak a kertek, vagy a gypes udvarok melyén húzódtó kis üzletek akadnak, ha van kis kereskedelmi központféle, úgy az inkább keleti bazárra emlékeztet, ahol fabó-dékban kioszkok, zöldségüzletek és még ócskaruhaboltok is sorakoznak, kirívó ellentétjeként a németes rendszerettel gondozott régi Náháriának.

A fáknak még nem volt idejük megnőni

— Még nem volt idő rá, hogy a fáknak kinőjenek — magyarázza Paltiel Sapira, a náháriai munkástanács titkára, amikor megjegyzést tettünk a két Náhária külső képe közötti különbségre. — A régiék emlékeznek arra, amikor a csupa zöld fürdőszélel is sivarpusztaság volt. A községi tanács sokat áldoz az új lakónegyedekre. S meg van a remény, hogy a második Náhária is széppé fejlődjék mert a város oléakossága, nem a rosszul, az ország többi olételepüléseivel viszonyítva.

Szárának tűnő adatokat sorol fel, de ezek hamarosan megletnek a valóság ízével és szagával. Hétezer bérmunkás él Náhárián, ebből mindössze 250 dolgozik szükségmunkán. A dolgozók

munkába való elhelyezésével mint sok más helységben, ahol a lakosság többsége új olékből áll.

A jellemző különbség

A szükségmunkákban ott is főként északafrikai olék dolgoznak, képesítetlenek, vannak közöttük analfabéták és sok a szociális eset. — Ebből a szempontból is szerencsésabb itt a helyzet, mint a többi helyeken... A közeli épületben nagy a zsvaj, ott a liska. Amikor elme gyünk arra, csak néhány ember áll sorban, mégis nagy lármát csapnak. Az egyik azt kiabálja, hogy négy napja nem dolgozik, csittitják, aztán „pitkával” távozik. Marokkói asszo-

Látogatás Nyugat-Gáll remetéjénél

Elmentünk az Egged egyik kirándulására. Ráfinak hívják a soffort, aki egyben idegenvezető is és hangszórón magyarázza az érdekességeket. Szellemes és intelligens idegenvezető, a Náháriát alapító jekék közül való. Négyórás úton sűrítve kaptuk Nyugat-Gállnak a tengerre eső részét és hozzá Chánitát, meg az új országát, amely egész Jazur kibucig szalad le és új világot nyitott meg a telepítés számára. Csak a legérdekesebbet említem meg a látnivalók közül, ez pedig egy ember. Éli Avivnak hívják.

Éli Tel-Avivban született, ott nőtt fel és résztvett a felszabadító háborúban. — Ezután sokat utaztam a nagyvilágban. Rájöttem arra, hogy az élet magányosan szép, el kell vonulni a világtól, hogy megtaláljuk az értelmét. Amikor hazajöttem, elhatároztam, hogy keressék valami zúgot az országban, ahol elrejtőzhetem a világ elől. Itt találtam meg.

Éli valóban szép helyet talált magának a világtól való elvonulásra. Cháziv arab falu ez, ahol 1946 júniusában a Pálmáchnak nem sikerült felrobbantania a hidakat. Tragikus napja volt a Hágánának 1946 június 17-ike; ekkor hajtották végre a legnagyobb szabotázsközt az angolok ellen folytatott küzdelem során: felrobbantot-

Más látogatók is vannak

Éli Avivi értelmes, férfias szepárú fiatalember, van kitoán fehér foga kiabáló módon elüt csaknem feketére sült felsőtestétől, amelyet meztelenül hagy és így fodja látogatóit. Nemcsak csoportos kirándulások alkal-mával keresik fel, messzi földről jönnek hozzá főként művészhajlamú emberek. Festők készítenek képeket a vadregényes tájról és Éli azzal a feltétellel látja őket vendégül, hogy egy képet itt hagyjanak a múzeum számára. Ott diszelegnek a falon, fók is és rosszak is vannak közöttük, de ezt nem akarjuk részletezni.

Julian Tuvin aforizmái

Mi a haladás? A madarak azelőtt a telefondrótokon ülték, most pedig átköltöztek az antennákra.

Mi a különbség a teve és az ember között? A teve egész héten át tud dolgozni, anélkül, hogy inna, az ember egész héten át tud inni, anélkül, hogy dolgozna.

Tiltott gyümölcsöt ne egyél műfogal.

Egészség csak egy van, de betegség ezer.

Ha megragadtad az elefántot két hátsó lábánál fogva és ő ki akar szabadulni, ne erőlted a dolgot.

Dobd a szerencsés embert

nyok kapnak beutalást panziókba, éttermekbe.

— Nagy a különbség közöttünk — mondja egy Cháná nevű romániai asszony, aki együtt vár velünk az autóbussra. — Ha egy lengyel, vagy román olének megmagyarázzák, hogy szociális helyzeténél fogva neki csak heti három napi szükségmunkát adnak, sóhajt egyet és hazamegy elszíni a bánatát a feleségének. Ha egy marokkóinak mondják ezt, ráborítja az asztalt a titkárra, de rossz esetben a bicskát is előveszi.

Náháriában nemsokára nem lesz szükség ilyen munkákra, mert az Izaszbesztet és a Mollert is bővíteni fogják.

Azért még hosszú idő fog eltelni, amíg a két Náhária között elmosódik a ma még elszomorítóan ható különbség.

ták az ország hidait. Csak Cházivnál nem sikerült. — sortúzzel fogadták a harcosokat, akik robbanóanyag-gal megrakodva igyekeztek a dombon felfelé. Itt esett el Jechiám Weitz, az első rohannál. Aztán következett a nagyobb tragédia. A hidon őrséget teljesítő arab segédrendőrök rakétákat röptettek ki, ezzel jelezték az angoloknak, hogy támadás van folyamatban. Az egyik rakéta véletlenül beetalált a robbanóanyaggal telt háti zsákba és 14 zsidó harcost és a levegőbepitett a robbanás. Azóta sem tudja senki, hol a sirjuk, az angolok nem árulták el mind a mai napig, hogy a szétzag-gatott testeket hol hantolták el.

A falut azóta elhagyták arab lakói, egy-két ház áll még benne, közöttük egy nagy, ódon köépület, ebben találta meg vágyainak álmát Éli Aviv, a 28 éves telavivi remete. Az archeologia nemzeti szenvedélye a szábre-íjűságnak, Éli is elmúlt korszakok régi emlékeit kutatja a remetelak környékén. Sikerrel teszi. Hálával és kötelességgel a tenger vízből halássza ki oda-süllyedt régi civilizációk maradványait. Főleg a bizantin korszakból származó köveket, korszakot, sokféle más régészeti leletet hozott felszínre és rendezte be vele „múzeumát”, amely a nagy ház valamennyi helyiségéből áll.

Most egyszerre két festő is van nála, mind a kettő — nő nemű és egyik sem idősebb húsz évesnél. Festik a tájat és az Éli által a tengerből kihalszott ősi köveket.

Bennfentesek azt mondják hogy Éli vendégei között fel-tűnően nagy a nők arány-száma.

— Meg lehet érteni — lelkesedik az egyik fiatal kiránduló hölgy — elragadó fiú.

Búcsúzásnál 300 prutat kell betenni a lépcsőbejártnál függő perselybe.

Ebből is ilyen magányosan él a Nyugat-Gáll remete...

a vízbe és ő hallal a szája-ban fog kiuzsni.

Julius az a hónap, amikor az autóbusszon nem lehet ki-nyitni az ablakot, amelyiket januárban nem lehet becsukni.

Az egóista az, aki többet gondoskodik magáról, mint rólam.

Üzenet egy asszonynak: Kár, hogy nem ismertem magát husz kilóval azelőtt.

A konzervatív olyan ember, aki szerelmes a meglévő zür-zavarba; a liberális, vele ellentétben, új zür-zavarral akarja felváltani a maít.

Mégis vannak hóemberek?

Irta: Albert Maisel

A Himalaya csucsainak pusztaságain egy különös lény vándorol. Ennek az emberhez hasonló, hatalmas szörnyetegnek létezése élénk vitákat vált ki a tudományos világban. A szkeptikusok szerint csupán egy majomról, vagy medvééről van szó, vagy még arról sem, hanem kiagyalt meselényről.

Mindezek a rejtélyek rövidesen megoldódnak talán. Mindkét oldalról a hegyseknek, mely Indiát a Szovjetuniótól és Tibetet választja el, kitünően felszerelt expedíciók vannak utban, hogy megfejtsék a titkot.

Északról a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának három, szinte korlátlan anyagi lehetőségekkel rendelkező expedíciója kutatja a Pamirhegységet, Tibetet, Mongóliát és a Gobi sivatagot. Délről, egy számbelileg kisebb, magánosok által finanszírozott vállalkozás, melynek tagjai angol, ír, amerikai és svájci tudósok (az u. n. harmadik Slick-Johnson expedíció) fűsül át az Arun mellékfolyamának mély völgyeit, az Everest lábánál, Kelet-Nepalban.

Igy, a hóember után való kutatás — a beneszülöttek másként hívják: jéti, meti, supka, migo és kangmi — valóságos versenyfutásává vált. Természetesen ezúttal is a nemzeti és tudományos presztizsről van szó. De talán ennél is fontosabb, hogy aki felfedezi és esetleg élve elhozza a hóembert, olyan rejtélyt old meg, mely hosszú idők óta fejtegetést okoz az embereknek. Mindkét fél felismerte ezt és kicsérlelték eddigi tapasztalataikat hogy kölcsönösen megkönnyítsék egymásnak a további munkát.

A „világ tetejének” beneszülöttjei évszázadok óta állítják, hogy a jéti létezik. 1887-ig azonban a nyugati világ semmit sem hallott erről a különös lényről.

Ekkor történt, hogy egy angol alpinista, Waddel ezredes Sikkim hőmezőin, közel 5000 méteres magasságban titokzatos nyomokra bukkant. Waddel leírása szerint óriási növény emberről levetett sző, aki mezítlenül vándorolt a hóban, ott, ahol senki se sejtett magányos emberi lényeket.

Waddel beszámolója nem keltett nagy figyelmet, 1906-ban azonban egy neves botanikus és Himalaya-kutató, Henry J. Elwes nem csupán nyomokra akadt, de saját szemével látott is egy nagy, szőrös kétlábú, mely mellette még elérhetne volna, egy hegytetőjé mögé menekült. Mielőtt közreadhatta volna megfigyeléseit és rajzait, Elwes meghalt, így csak néhány barátja tudott a felfedezésről.

Tíz évvel később, az első expedíció során, mely a Mount Everest meghódítására indult, Howard-Bury ezredes egy ruhátlan, sűrű szőrzettel borított, de mégis emberi lényhez hasonló lényt látott a hóföldrőken. A máhahordók remegő hangon adták elő, hogy nem közönséges emberről van szó, hanem jétiről, mely őrzetnélküli nyájakat támad meg, de gyakran a pásztort is megöli.

Howard-Bury később elmondta a találkozását néhány újságíróval. Az elbeszélés hatása alatt, Henry Newman, a kalkuttai Statesman munkatársa kihallgatta a serpákat, akik alámasztották az elbeszélést és kangmi-nek nevezték a megjelenést, ami „a sziklás vidék jelensége” jelent. Newman távirati szenzációja fabrikált fűcimmé vált a világsajtóban.

Ahogy nára a Himalaya meghódítására induló expedíciók száma, ugyszaporodtak a jelentések is a hóemberről. Több ezek között közönséges csalásnak bizo-

nyult. Számos viszont olyan tapasztalt hegymászótól és tudóstól ered, akiknek szavahihetőségéhez nem fért kétség.

Igy például, 1925-ben Tom-basi indiai botanikus látta Sikkimben a jétit. Kétlábú járt, mint az ember és itt-ott lehajolt, hogy gyökereket és bokrokat tépjen ki. Másnap Tom-basi kétlábútól eredő lábnyomokat talált, melyek nagyméretű emberi nyomokhoz hasonlítottak. 1936-ban egy angol botanikus, Ronald Kaulback talált hasonló nyomokat 5000 méteres magasságban, Nepalban. Egy évvel később John Hunt százados (aki a Mount Everest megmászásáért a Sir címet kapta) 5800 méter magasban bukkant két sorozat egymás mellett ki-gyózó nyomra.

A második világháború alatt az embereknek más gondjuk volt, mint Himalaya-expedíciókat szervezni. Már 1948-ban azonban két norvég urániumkutató, Aage Thorberg és Jan Frostis, Zemu Gap közelében ismét jéti-nyomokra bukkant. Örökön át követték a nyomokat és végül is két hatalmas kétlábúval találták magukat szemközt. Amikor megkísérelték lasszóval elfogni az egyiket, rátámadt Frostisra és súlyosan megsebesítette vállán. Thorberg egy puskával lövéssel elriasztotta és így megmentette bajtársa életét.

1951-ig a jéti létezésébe vetett hit kizárólag szemtanúknak az elbeszélésén alapult. Ekkor azonban Eric Shipton angol kutatónak sikerült az első fényképfelvételeket készíteni. Miközben egy új útjára után kutatott, máhahordóival két kétlábútól eredő lábnyomsorozatra bukkantak. Felvételeket készítettek róluk. Kilométereken át követték a különös pár nyomát, míg azok eltűntek egy glecsertölcsérnél. Ezt a különös élőlények átugrották, de nem négy lábra estek, mint egy medve, hanem két lábra, mint az ember. Shipton felvételei két dolgot tettek nyilvánvalóvá: hogy sem medvéről, sem közönséges emberről nincs szó.

A következő három évben svájci és angol tudósok újabb jéti-nyomokat fedeztek fel. Minden ilyen hír beérkezése után, a szerkesztőségek kikérték antropológusok és állatkertgazdák véleményét. Az első években ezek a tudósok, akik íróasztaluk mögött itélték meg a helyzetet, megegyeztek abban, hogy minden esetben hallucinációról van szó, melyet a nagy magasságban fellépő lélegzési nehézségek idéznek elő. Ekkor jöttek a fényképek és a szobatudósok kezdtek beismerni, hogy valamiféle élőlyen meglesz csak sétál ott fenn. Semmi esetre sem azonban valami újszerű és különös, hanem egy az ismertek közül.

Ennél a feltevésnél előszeretettel beszéltek a vörös Himalaya-medvééről és a Langur-majomról. Csakhogy a medve sohasem megy néhány lépésnél többet kétlábúan és majdnem mindig ki-vehetőek karmainak nyomai is. A majmok viszont túl könnyűek, semhogy lábnyomaik ilyen módon észlelhetők legyenek, ezenkívül a földön négykézláb járnak.

Az a gazdag anyag, mely eddig az időpontig a kangmi létezésével kapcsolatban fennállt, csupán mint hegy-mászó vállalkozások mellékterméke keletkezett. Eppen ezért a megfigyelők, akiknek nem ez volt főfeladatuk, korlátozva voltak időben és eszközökben. Ha biztossá akartak tudni, hogy kicsoda, vagy kicsoda a hóember, kizárólagosan erre a célra irányuló expedíciókat kellett szervezni, jól felszerelt vadászokkal.

Az első, ilyen vállalkozást 1954-ben a Daily Mail pénzelt. Ralph Izzard szervezte, aki annakidején résztvett az Everest meghódításában, mint sajtótudósító. Átkutatták a Nepaltól és Katmandutól északra fekvő fennsíkokat, de nem akadtak hóemberekre. Sikerült azonban nem csupán négy egymástól távol eső jéti-nyomot lefényképezniük, de a jéti ürülékére is bukkantak, ami sokkal fontosabb volt. Az analízis megállapította, hogy ez egy növénymaradékot, mint hegyiegyek és nyulak csontjait és szőrzetét tartalmazza, ami azt bizonyítja, hogy a jéti, akár csak az ember, vegyeskosztón él.

Még egy fontos felfedezésre jutottak a jéti-vadászok. Eddig azt hitték, hogy a hóember csak nagy magasságokban él. Ezúttal viszont megállapították, hogy mélyen fekvő területeken is előfordul.

Ezután Izzard felkereste Pangbocsi és Khumjung kolostorokat, ahol a lámák megengedték, hogy lefényképezze és megvizsgálja azokat a jéti-alkotásokat, melyek háromszáz éve voltak a kolostorban és a vallási kultuszt szolgálják. 11 centiméter magasak és 66 cm. átmérőjűek voltak és felfedeztetők rajtuk a vörös hajmaradványok. Pontosan azt a képet nyújtják, mint az ősemberé, vagy primitív, emberhez hasonló, feltételezett lényeké.

1957-ben Thomas Slick és Kirk Johnson olajmágnások szerveztek és finanszíroztak egy expedíciót, mely Slick vezetésével indult utnak és résztvettek benne egy neves író kutató és vadász, valamint a delhii állatkert igazgatója. Eddig át nem kutatott völgyeken, három egymástól távol eső helyen bukkantak nyomokra, melyeket lefényképeztek és gipszlenyomatot is készítettek róluk.

Egyik faluban a beneszülöttek elmondták, hogy egy fiatal fiú és idősebb nővére, két hónappal korábban, amint állataikat legeltették, egy jétit láttak. Mintegy harminc méterre volt a hátlárműtől gyerekektől. Az erdőből jött elő és békésen vissza is ment oda, mindig két lábán járva. A nagyságára vonatkozólag, azt mondta a gyerek, hogy talán fél méterrel lehetett magasabb Slicknél, aki 1 méter és 83 centi volt.

Ekkor Slick a fiú elé tett minden lehetséges állatról készült fényképet, továbbá egy rajtot, mely a történelmi embert ábrázolta. Felszólitotta, állapítsa meg, hogy a kétlábu, melyet látott, melyikhez hasonlít legjobban. Először egy gorillára mutatott, azt mondván, hogy ez „majdnem a jéti, de nem egészen.” Másodszorban a történelmi emberről mutatott, azután pedig az orangutánra. Nővére, akit külön kérdeztek ki, ugyan-ézt a sorrendet állapította meg.

Vagy egy tucat más alkalommal, egymástól igen távol eső falvakban, számos más beneszülöttet hallgattak ki, akik azt állították, hogy jétivel találkoztak. Előadásuk minden esetben kizárta annak lehetőségét, hogy medvééről, vagy majomról lenne szó. A sorrend, melyben megjelölték az eléjük tett képeket, mindenkor azonos volt.

Három faluban: Dimiben, Hikaliban és Mansimában sorozatos kihallgatások meg erősítették a híreket, hogy az elmúlt évek évszázad jéti legalább öt nepáli ölte meg, nekicsapva és szétmorzsolva őket sziklákon vagy fatörzseken. A mód, ahogyan megölték őket, egyidejűleg tanuskodik visszatartható vadászárról és egy bizonyos fejlődési fokról. A hui-

lákát szemgolyók, kéz és lábujjak, valamint nemi szervük nélkül találták meg. Nem ismerünk állatokat, melyek áldozatuk elfogyasztásánál ilyen válogatások lennének. Ezzel szemben Afrikában és a déli tengereken, hasonló módon járnak el a kannibálok, abból a babonás hitből indulva ki, hogy e szervek elfogyasztásával, átszáll reájuk a szóbanforgó testrésze minden funkcionális képessége.

1958 tavaszán egy második Slick-Johnson expedíció indult Nepalba. Bár ezúttal sem sikerült egy jétit elfogniuk, olyan új tényeket hoztak napvilágra, melyek arra indították Slicket, hogy egy harmadikat is finanszírozzon, mely ezidőszereint kutat a hóember után. Időközben Slick a hóember kézikönyvét vitte magával Angliába és Oroszországba. Maga a kéz, mumifikált állapotban, Pangbocsi kolostorban van. Az ujjak hossza és az izek mások mint az emberről, de a hüvelykujj mozgathatósága és a kézmarkolóképesége olyan jellegű, mint az emberről és csak magas fejlődési fokot jelentenek.

Osman Hill, az egyik legkiválóbb angol zoológus úgy nyilatkozott, hogy ez a kéz ismeretlen, emberhez hasonló élőlényé, mely erős rokonságot tart a gorillával. Az orosok osztják nézetét és azt szeretnék, ha a szerkesztők nem járulnak hozzá, hogy a kezét elvigyék a kolostorból, legalább sürgősen készítsenek róla ott röntgenfelvételeket, hogy tulajdonosának fejlődési fokát pontosabban itélhessék meg.

Amikor e sorok megjelennek, a harmadik Slick-Johnson expedíció a Himalayában folytatja kutatásait. Hájjakkal vannak felszerelve és olyan különleges fegyverekkel, melyek töltényei kábilőszert juttatnak a bór alá, esetleg lehetővé teszi, hogy élve fogják el a szörnyeteket. Ezenkívül röntgenképet vitt magával, hogy átvilágítsa a kolostorban levő kezét. Talán ebben az órában a kutatók már hálójával elfogták a régen keresett hóembert, lefényképezték, meg-röntgenezték és lehozták hegyi rejtékéből. Ha nem sikerül nekik és az oroszok sem járnak szerencsével, akkor bizonyosan további vállalkozásokra kerül sor.

De vajon, ha megtalálták, milyennek fog bemutatkozni? Az eddig felfedett adatok alapján Izzard, Slick, Byrne és orosz kollégáik úgy gondolják, hogy közelebb áll az emberhez, mint a majomhoz. Egyre kevesebb fenntartással képviselik azt a nézetet, hogy a jéti rokona az ősembernek, akinek maradványait több lelőhelyen kiásták.

Ha így van, akkor logikus, hogy ez a lény a Himalaya magas csucsain keresett menedéket a nála kisebb és gyengébb, de felfegyverzett ellenfele, az ember elől.

(Sélection)

PESTI MINDENFELE

Főként azokat a bűncselekedet bájuk meg, amelyek anyagi veszteséggel járnak.

Vannak emberek, akik az esztelen szenvedélytől se riadnak vissza, ha az számukra előnyös.

Örökké éretnesnek lenni annyi, mint lemondani a megtérés csodálatos érzéséről.

Van egy ismerősöm, aki imádja önmagát, s ez érthető is, hiszen eszmények nélkül nem lehet élni.

Mennyi kínzó tépelődéssel jár a művészi alkotás. Z. irónak van egy témája. Regény, szindarab hangjáték librettó és filmforgatókönyv lesz belőle. De milyen sorrendben írja meg?

(Ludas Matyi)

BÉLYEGEK RŐL

Közi: BEN ELIEZER

Az új ros hátsámai bélyegek

Az izraeli posta ezúttal is ünnepi bélyegsorozat kibocsátásával köszönti az újévet. A három címletből álló sorozat, amelyet Cvi Narkisz telavivi grafikus rajzolt, témájánál fogva tulajdonképpen kiegészítő része lesz az előző ros-hátsámitiszteletére megjelentetett, si-

vát háminim” (hét mezőgazdasági termék, amivel az ország a Tnách szerint megádatott) sorozatnak. A 60 pruta névértékű, liláspiros bélyegen gránátalma, a 200 prutas, oliva és borsószöld bélyegen olajbogyó, a 350 pruta névértékű bélyegen pedig datolya látható.

Ország-világ

FORMOZA:

A nemzeti Kina, amely 500 tagu cserkészülöttséget delegált a július 26-ikán Manillában zárult tizedik jamboreera, három bélyeg kibocsátásával emlékezett meg erről az eseményről.

A bélyegeken sátorlábortábor előtt álló kurtéjt fújó cserkész látható.

NYUGAT-BERLIN:

Friedrich Schiller a nagy német költő halálának 200 éves évfordulója alkalmá-

ból, november 10-ikén egy 20 pfennig, a költő arcképével díszített emlékbélyeget ad ki a nyugat-berlini posta. A délnémetországi Marbeck városában született és a 46 éves korában Weimarban elhunyt költő és dramáiról legismertebb alkotásai közé tartozik a 30 éves háború hősről, Wallensteinről szóló trilogia, a „Stuart Mária”, a Jeane D'Arc emlékének szentelt „Orléáni szűz” és a legendás svájci szabadsághősről szóló „Tell Vilmos”.

AUSZTRIA

A Bécsben megtartott nemzetközi sportversenyekről, amiken — mint ismeretes — nagy sikerrel szerepeltek az izraeli „Hápoel” atlétái, két bélyeg kiadásával emléke-

zőzöl. Egy másik, 2,40 schilling névértékű osztrák bélyeg, az osztrák fémipar monumentális alkotásával, az Alpok között hatalmas technikai bravúrral megépí-

zett meg az osztrák póta. Az 1 schilling névértékű ibolya-piros bélyegen egy futó látható, míg az 1,50 schillinges zöld és kék tónusú címet közlő kék ábrázolást á-

tett 289,6 méter magas rádióantennával foglalkozik, amelynek az a feladata, hogy megkönnyítse a rádió és televíziós adások vételét a tiroli városokban.

KELETNÉMETORSZAG

A természetvédelemmel foglalkozik a keletnémet posta által a napokban kiadott öt címletből álló bélyegsorozat, amelynek minden egyes példányán egy

olyan növény, vagy élőlény képe látható, amelynek megővására külön sülyt fektetnek a keletnémet hatóságok.

KOLUMBIA:

Kolumbia az első állam a világon, amely 1959 évi szépségkirálynője „koronázott” fejével díszített bélyeget adott ki 10 coveos névértékben. A 6 millió példányban nyomott bélyeg bizonyára komoly versenytársa lesz a „valódi” királynők képét viselő bélyegeknak.

GANÁ:

A bélyegei iránt mutatkozó élelnek keresletet kihasználva ismét újabb bélyegsorozatot adott ki a gánai posta. A bélyegek közül többet az évekkel ezelőtt Izraelből Amerikába kivándorolt Willy Windta grafikus rajzolta, aki többek között néhány izraeli és UNO bélyeget is tervezett.

LENGYELORSZAG:

A Bécsben megrendezett demokratikus ifjúsági fesztivál tiszteletére egy 60 gros, és 2,50 zloty névértékű bélyeget adott ki a lengyel posta, amely a Varsóban Izrael képviselőinek részvételével megrendezett interparlamentaris kongresszusról a Szejm (lengyel parlament) képével díszített bélyeggel emlékszik meg. A nemzetközi eszperantó kongresszus alkalmából, a mesterséges nyelv zsidó megteremtőjének, dr. L. Zamenhoffnak képével díszített 60 gr. és 1,50 zloty névértékű bélyegeket ad ki a lengyel posta.

BELGIUM:

A „Belga Királyi Könyvtár” jubileumáról 6 címletből álló bélyegsorozattal emlékezett meg a belga posta. A bélyegeken azoknak a belga királyoknak a képe látható, akik a belga művészet fejlesztésén fáradoztak.

SZOVJETUNIO:

Az „oros művészek nagyjai” sorozat további két bélyeggel gyarapodott a napokban. A 10 kopekes bélyegen Rapin festőművész, az 1 rubeles bélyegen pedig Csajkovszki emlékműve látható.

Érdekes apróságok

Leonid Kuperjánovics, egy moszkvai mérnök, kabátzsebében hordozható, vezeték nélküli telefont készített, amellyel bármely város telefonközpontja hívható. A rádiófon sulya félkiló.

Lichtenstein nagyhercegség pontosan 15,4 százalékkal emelte fel állandó hadseregének létszámát. A hadsereg eddig 12 főből állt, míg a jövőben 14 katonája lesz a lichtensteini hadseregnek.

Egy angol komponista a malacstétről szerzett szimfoniát. A szakértők szerint a mű nagyon kifejezően adja vissza a süllő malac ropogását és a patogó tüze csöpögő zsrir sisterségét.

A Magyar Zsidó Oklevéltár új kötet

(Szerkesztették és kiadták: Grünwald F. és Scheiber S.)

Egy esztendő leforgása alatt négy komoly kötettel gazdagította Budapest a magyar nyelvű zsidó irodalmat: kettő közülük a náci kor szak dokumentumaival és az antiszemita irodalom bibliográfiájával foglalkozik, a harmadik zsidó hitéleti nap-tár az 1959 (5719-5720) esztendőre, figyelemreméltó irodalmi melléklettel, amely a szépirodalmi anyag mellett, — főképpen a náci időkkel kapcsolatosak, — nagyértékű irodalomtörténeti anyagot is tartalmaz.

A legkiemelkedőbb mégis ez utóbbi hatalmas kötet, amely egy olyan vállalkozás folytatása, mely annakidején is azok közé tartozott, amelyek felkeltek az egyetemes zsidó tudományos világ érdeklődését, mivel hogy történeti forrásanyagot tartalmaz, amely nélkülözhetetlen a zsidó történelem számára és azzal az előnnyel is rendelkezik, hogy a közöttük okmányok nagyrésze német, vagy latin nyelven íródott és így hozzáférhetővé válik a magyar nyelvet nem ismerő zsidó kutatók számára. Ezeket a köteteket éppen olyan szimpátiával fogadták, mint a héber nyelven megjelenő Hácófeht. Házokért s más héber, vagy nemzetközileg használt nyelven íródott Magyarországon közreadott zsidó publikációk.

A Magyar Zsidó Oklevéltár első kötete 1903-ban jelent meg. A magyar zsidó közösség akkor még egymillió lelket számlált és gazdasági fejlődésének csúcspontján állott, a második, harmadik és a negyedik köteteket az 1937-1938-as években adták ki, amikor már érezhetővé vált a bekövetkező pusztulás előszele, a náciizmus dúlásának éveiben a szomszédos németlakta területeken; az ötödik kötet 1959-ben lát napvilágot a Magyar Izraeliták Országos Képviselőtanácsának kiadásában, amely átvette azt a szerepet is, amit az IMIT (Izraelita Magyar Irodalmi Társulat) töltött be az első négy kötet kiadásában. Okmányok egy közösség hatását esztendő korszakáról, amelynek határozott tagját lementőzték a kötetek megjelenése között.

A két szerkesztő széleskörű tudományos munkásságáról ismert szerte a világon. Grünwald Filóp, a pesti zsidó gimnázium igazgatója, elsősorban a magyar zsidó múzeum tudományos megalapozásában és a magyar zsidó történelmi anyag feltárásában szerzett elévülhetetlen érdemeket. Scheiber Sándor professzor, a Rabbiképző Intézet igazgatója pedig fiatal kora ellenére ma a nemzetközi zsidó tudományos világ egyik legtekintélyesebb alakja, akinek a zsidó néprajz, a liturgia, valamint az általános irodalomtörténet és történet körébe vágó tanulmányai a legtekintélyesebb zsidó folyóiratokban és gyűjtőkötetekben látnak napvilágot; többek között a legelőkelőbb izraeli tudományos folyóiratok állandó munkatársa.

A két szerkesztő és kiadó mellett, mint az anyag gyűjtői, két nemzsidó történész is szerepel a címlapon, Horváth Antal Tibor és Iványi Béla, továbbá a Képzőben közismert szigorúsága ellenére is a legőszintébb szertelnek örvendő dr. Deresényi Mária professzor, aki sok évtizeden keresztül tudományos akaport nyújtott a rabbi-képző intézet növendékeinek a klasszikus nyelvek elsajátításában. Izraelben és szerte a világon sokszáz tanítványa fog örömmel értesülni arról, hogy előrehaladt kora ellenére komoly részt vállal egy ilyen sok fáradságot és odaadást követelő publikáció közreadásában.

Ez a kötet, amely csak az első része az ötödiknek, 515

Irta: Dr. Löwinger Sámuel

oldalt tartalmaz és hat oklevelet faksimilé alakjában is közlé tesz. Ezek közül egy spanyol nyelven íródott héber betűkkel.

Az első közreadott okmány e kötetben a keresztény hadjáratok korából származik, az 1096. esztendőből és kivonat Andrásh regensburgi presbíter „Chronicon generale” című művéből, amelyvel Gombos A. F. Budapestben 1937-ben megjelent magyar történelmi forrásmunkájában foglalkozik. Nem kevesebb, mint 890 okmányt tartalmaz ez a kötet, amelyek utolsó darabjai az 1700. évből származnak. A nem-hivatásos történész számára is sokszor érdekesítő adatokat találunk e kötetben. Újra igazolódik az a tétel, hogy nem kell az egész zsidó gáluti életet csupán egy végzetekadatlan üldözési hullámnak tartani, amelyek csak egyik országból a másikba való futások sorozatából állott. Természetesen ki-sebbségi sorsunkból magától értetődő módon következett hátrányos helyzetünk és az az állapot, hogy sehol sem érezhettünk szilárd talajt a lábunk alatt, nem tette könnyűen járhatóvá utunkat, de a belénk idegződött elizogodó képesség szerepet biztosított nekünk a vendéglátó népek életének irányításában is: Egyházfők, uralkodók, hercegek, grófok és más uralkodó elemek komoly tényezőként ismerték a zsidókat, mert szükségük volt közreműködésünkre. — Nemcsak pénzügyi téren és kereskedelmi kapcsolataik révén játszanak fontos szerepet a zsidók Magyarországon ezen okmányok szerint, hanem ház- és különösen szőlőbirtokokkal rendelkeznek, amelyeket eladnak, vagy elzálogosítanak szükség esetén, vagy megfordítva. Néhány példa:

1263-ban a csatári kolostor egy Farkas nevű vassvári zsidónak kénytelen zálogba adni egy kétkötetes bibliai kéziratot, amely elvesztett (7. sz. okmány; lásd még a M. Zs. Oklevéltár I. 33).

Persze párbaj helyett néha anyagi egyezséget kötnek: 1300 körül a körmendi polgárok, zsidók és Johanka falunagy a perdöntő bajvívás helyett, öt lóban, a bajnok díjában és a tanuk elővezetésének költségei ügyében egyezkednek. (11. sz. okm.)

1379-ben Jakab fehérvári zsidó Tamás pálos priornak Kápolnán egy szőlőt adott el (29. sz. okm.)

Ha magasabb érdekek úgy kívánták, akkor a hatóságok is a zsidók oldalán állnak: 1422-ben Pozsony város tanácsa felkéri Sopron város tanácsát, hogy Isszerl nevű zsidó fiúvérenek követelését behajtásában legyenek segítségére, mert a király kegye folytán a behajtott pénz fele őket illeti meg. (7. sz.)

Erdekes okmányok beszélnek a magyarországi zsidók helyzetéről a spanyol zsidó kiűzetés éveiben: 1492-ben Ulászló király Nagyszombat város tanácsának meghagyja, hogy nemcsak a zsidó hitelzők követelésére tartoznak az ottani adóssokkal szemben eljárni, hanem a tanács az ottani hitelzők követelésére a zsidó adóssokkal szemben ugyanúgy köteles eljárni. Viszont 1494-ből egy kivonatot kapunk Bonfidi Dekádeszeiből, amely elbeszéli, hogy a nagyszombati zsidók „megöbtek” egy nemzsidó fiút. (195. sz.)

Az 1530-ból eredő okmány (366. sz.) ugyancsak ezzel a témával foglalkozik: a nagyszombati „gyermekgyilkossággal” vádolt zsidók javainak összeírása.

Egyik okmányból megtudhatjuk, hogy 1555-ben Cefat zsidó negyedbe mindössze

12 magyarországi zsidó családfő lakott. Említésre méltó, hogy a kolozsvári egyetem megalapításakor, 1581-ben a tudományos grádusok eléréséhez szükséges anyag között a latin és görög mellett a héber is szerepel. (436. sz.)

A XVII. század anyagából kiemeljük a kismartoni zsidó hitközség Eszterházy Miklóstól kapott privilégiumainak rendjét 1627-ből (537. sz.), továbbá az ugyanott letelepülő nikolsburgi zsidóknak 1690-ben Eszterházy Pál által megadott szabadságjogok (806 sz.) felsorolását.

Végül megemlítünk két okmányt, amelyekből kitűnik, hogy zsidók háborús kérdésekben is folytattak diplomáciai tevékenységet és nemzsidó hivatali állások be-

töltésénél is szerepet játszottak: 1690 körül egy zsidó ember Thököly levelét vitte Nádorfehérvárból Moldvába és a Portára fontos értesítéssel, aminek következtében Veterani generális nem törhetett be Moldvába (824 sz.), továbbá Wertheimer Simon levelét Eszterházy Pálhoz 1695-ből, amelyben a Magyar Királyi Kancelláriában megüresedett fogalmazói állásra ajánl jelöltet (846. sz. okmány).

A felsorolt példák megközelítő képet nyújtanak talán arról a gazdag anyagról, ami e kötetben felhalmozódott. Persze maga az anyag kissé hiányos, jórészt nem zsidó forrásokból táplálkozik és sok tekintetben az érem egyik oldalát mutatja. Mindenesetre értékes forrásmunkául fog szolgálni a történelem számára. Grünwald és Scheiber professzorok gyarapítani fogják érdemeiket, ha minél előbb közreadják a következő kötetet.

Egy amerikai-magyar-zsidó karrier története

Párizs, 1959. aug.

Vannak találkozások, amelyekkel nagyon nehezen lehet leírni. A Madelein előtt egyik kávéház terraszán ül egy hatvanéves fiatalember. Előtte két doboz Pall-Mail. Hőfőhár haja kicsillog kalapja alól. Szemét összehúzza nézi a párizsi utcát, aztán feláll, kitarja karjait, felém lép, szóltanul átöleli a vállamat. Magam sem tudom elhinni, hogy igaz. Tizenöt esztendője nem látam. Olivastam róla, a nagy amerikai újságok hangosak a nevétől, az amerikai állomások sugározzák állandóan.

Fried Pál, a jelenleg élő legnagyobb amerikai festőművészek egyike, szorongat, de ő már tud beszélni.

— Igazán te vagy?
— Palikám!
— Hát ülj le és mesélj!
— Te mesélj!
— Hol élsz?
— Tel Avivban. De ez nem fontos. Te mesélj!

S a következőkben bontakozik ki a történet, amely olyan, mint egy film és egy színes olvasmányos regény együttvéve.

AZ ELŐZMÉNYEK

Hogy ki volt Fried Pál Magyarországon, eddig csak tizmillió ember tudta. Magyarországon boszorkánymesternek hívták, mert senki a világon nem tudott egy óra leforgása alatt olyan ragyogó művészi portrét alkotni, mint Fried Pál.

Eppen ezért tömördek el-lensége volt. Olyan könnyedén dolgozott, hogy a budapesti művészek is csak ámulni tudtak gyorsaságán és ragyogó kvalitásain. A műkereskedők állandó ostrom alatt tartották.

MINDEN NAP MEGKELLET FESTEENIE EGY KÉPET

Ennek ellenére mégis elhatározta, hogy kivándorol, mert minden körülmények között szabadon akart élni. Nagy feltűnést keltett Budapestben, 1946 elején, hogy a kiváló művész, Fried Pál, elűnt Budapestről, tündökölően szép feleségével együtt.

— Örök csavargó voltam, aki eddig is a világot járтам. Természetesen először Párizsban ütöttem fel a sátramat. Itt Auer Pál volt akkor a magyar követ. Két hónap alatt negyven diplomátát festettem össze. Mindig nagylóban éltem, s ez a párizsi kiállítás vajmi keveset hozott, mert a portrékat előre kifizették. Elhatároztam, hogy áthajozunk Amerikába. Akkor indultam az első hajók a háború után az Újvilág felé.

IGY KEZDŐDIK EGY KARRIER...

— Minden haza új poigá-

MIT IR A VILÁGSAJTÓ

GÖRÖGORSZÁG

Grivasz nem nyugszik bele

(Reprinted by permission from TIME, The Weekly Newsmagazine, copyright TIME Inc., 1958.)

George Grivas ezredes, aki négy éven át vezette a ciprusi görögök véres földalati harcát az angolok ellen, a politikai küzdelmet szívesen bízta a száműzött Makariosz érsekre és Constantine Karamanlisz görög miniszterelnökre. Amikor érkezett a fegyverszünet, a 61 éves katona visszatért Athénbe, ahol hősnek kijáró fogadtatás, altábornagyi rang, havi 300 dollár nyugdíj és jól megérdemelt pihe-nő várta. De Grivasz nem az a típus, aki nyugodtan

üldögél babérjain; a békét és a nyugalmat nem tudta élvezni, mert az volt az érzése, hogy tündető módon mellőzik. Az egyetlen politikai csoport, amely érdeklődést tanúsított iránta és időnként felkereste Athén-környéki házában — Karamanlisz miniszterelnök szöbölaloldali ellenzéke volt. Ezek azonban nagyon jól tudták, hogy Grivasz a második világháború alatt az úgynevezett „X” titkos jobboldali mozgalom vezetője volt és Ciprus hősét nyilván csak politikai fegyverként akarták Karamanlisz ellen felhasználni.

Ennek ellenére Grivaszt csábította a dolog. Egyre gyakrabban szónokolt arról, hogy Görögországot, amely ellen jelenleg mindenki bűntelenül követhet el erőszakot, ismét köztiszteltben álló hatalommal fogja tenni. Zülgödtött, hogy Makariosz meg sem tanácskozta vele a ciprusi egyezményt. A meglepett ciprusi görögök egyszerre csak névtelen leveleket kezdtek kapni, amelyek az érkeket, mint szókevényt denúciálták. Grivasz most teljes mértékben megtagadja a londoni angol-görög-török fegyverszüneti egyezményt és közölte, hogy körlevelet küldött a volt EOKA terrorista hadnagynak, figyelemztetve őket, hogy „az egyezmény a ciprusi görög nép rovására történt.” Grivasz, irredanta módon Ciprus teljes beolvadását követeli Görögországba, még akkor is, ha ez az akció megszerzi a görög kormány adott szavát.

Grivasz tevékenysége rendkívül kényelmetlen Makariosz főpüspöknek, aki még angol és török ellenfelei előtt is azt a benyomást keltette, hogy őszintén kívánja a békét Cipruson. Makariosz aki a leendő független ciprusi köztársaságnak első elnöke lesz, aggodalommal szemléli a volt EOKA vezér kardesortetését és küldött-séget menesztett Athénba, hogy jobb belátásra bírja az ambiciózus generálist. Ciprus békére vágyik és — mint azt Makariosz a napokban kijelentette — a probléma súlypontja most áttelepedt Görögországba. Ez idő szerint azonban semmi jel nem mutat arra, hogy az elkeseredett Grivasz a közvélemény jelentős támogatásban részesülne Görögországban.

Nagy emberek mosolya

Madách Imre kortársai nem hitték el, hogy ő írta az Ember Tragédiáját, mert visszavonultan élt Sztregován és senki se tudott róla, hogy irodalmi ambíciói lettek volna. Azt rebesgették, hogy az Ember Tragédiája egy Bory László nevű ügyvéd-irodalmár műve.

Egy alkalommal jurátusok utaztak a vonaton egy előttük ismeretlen emberrel Vác felé.

— Az Ember Tragédiáját nem írhatta Madách — mondta az egyik —, hiszen eddig semmit se írt.

Az utasok mind ezen a véleményen voltak, Mikor a jurátusok Vácon kiszállni készültek, az ismeretlen ember feléjük fordult és így szólt:

— Próbálják meg az urak kideríteni, hogy ki írta az Ember Tragédiáját. Mert eddig azt hittem, hogy én írtam. En ugyanis Madách Imre vagyok.

1959 VIII 23 Uj Kelet 5

Irta: Lóránt László

ra kinosan érzi magát. Pár dollárral a zsebemben érkeztem New Yorkba. Nem volt, aki jótájt volna értünk, se lakásunk, se ismerősünk. Am az összes nehézségek két napig tartottak. Aztán, amikor már összetalálkoztunk az első magyar-zsidóval, megindultunk előre. Ezt az urat Mr. Seatonnak hívták. Először megnézett, s így szólt:

— Well. Csináljunk egy üzletet...

— Well. Mikor?

— Azonnal. Ön megfesti a felesége portréját és én kiteszem a műkereskedésem kirakatába.

Egy nappal később, már ott volt a portré Mr. Seaton kirakatában.

EGY AMERIKAI FELESEGET KERES...

Alig volt kűnn a kép a kirakatban, egy ur rohant be az üzletbe.

— Mr. Seaton, ki ez a festő, akinek a képe a kirakatban van?

— Mr. Paul Fried a neve. Két napja érkezett a feleségével együtt Amerikába...

— Uram, hol van Mr. Fried? En ezt az embert tiz esztendője üldözöm és keresem.

— Miért keresi?

Az amerikai lélegzetet vett és lelkes mondatokkal elmesélte, hogy ő megköszönni akar valamit Mr. Friednek.

— Mi történt?

— Uram, én Mr. Friednek köszönhetem a feleségemet. Elmondta, hogy Washingtonban talált egy képet (Fried Pál műve) amely egy szökehajó mosolygó aktot ábrázolt.

BELESZERETETT A KEPBE, MEGVETTE

Hazavitte és a könyvtárban helyezte el. Addig nem nyugodott, amíg a képhez teljesen hasonló hölgyet nem talált, s azt azonnal el is vette feleségül.

Az amerikai megvette a Mr. Seaton féle portrét s feleségéről még aznap délután elkészült Fried Pál második számú amerikai portréja, amelyért azonban már 2000 dollárt kapott.

Ez az amerikai, aki külföldben Buffalóban lakott, volt Fried Pál karrierjének első állomása.

ROZSDAVÖRÖS BARSONY ÉS KANDALABEREK...

Husz cirkuszképpel festett a neves művészet s mivel szállodatulajdonos volt, egyik hoteljének halljában, rozsdavörös Barsony alapon, kandalaberek, halk muzsika és kocképartty közben mu-

tatta be Fried Pált az amerikai közönségnek.

A bemutatónak óriási hatása volt. A művész, aki pár hónappal azelőtt érkezett az Egyesült Államokba, egyszerre a legnépszerűbbek sorába lépett. Egyszerűen tudni kezdtek az emberek, mindenki portrét, vagy képet akart. A publicity óriási volt.

— Egyszerre csak azt láttam, hogy képeimnek a Life címlapján adnak helyet. Interjút kérnek a rádiószpikerek és az amerikai televíziós állomások.

A GÁBOR CSALÁD

— Mi volt az oka mégis a gyors népszerűségnek?

— Nem tudom. Egy tény: hogy Eisenhower után a legnépszerűbb család, Gábor Zsanza és családja adott munkát. Hogy ez mit jelent, arról alig lehet fogalmatok Európában. Conrad Hilton a legnagyobb texasi olajmezők tulajdonosa egy napon eladta az olajmezőket és megcsinálta a legnagyobb amerikai hotel trösztöt. Ekkor vette feleségül Gábor Zsanzát, aki a legnépszerűbb művészek egyike Amerikában. A mamának ékszerüzlete van New Yorkban és Kaliforniában és akkora a publicityjuk, hogy egész Amerika ismeri őket.

Négyes portrét festettem rólok. Ezt a képet mindenki ismeri odaát. Amerika számos városában állították ki a képet — zajos sikerrel.

— És mondó, Palikám, milyen érzés ilyen nagyon híresnek lenni?

— Hát mit mondjak? Nem hiszed el, halálra kell dolgoznom magam. Hetenként egy portrét vállalom, előre le van jegyezve mind az ötvenkét hét. Azonfelül megfestek még két képet.

— Most egy indiszkrét kérdést: Mik a te portréid árai?

— Kétezer-től - ötezerig...

— S a kisebb képek?

— Kétezeröttszáz körül. Mindent a feleségem intéz. Árakba nem folyok bele. Rengeteget csavargunk, ehhez sok pénz kell. Az elmúlt években Jamaikában, Cubában, Haitiben, Trinidadban festettem. És ez év végén szeretnék átmenni Izraelbe is. Roppant érdekel Tel Aviv, Jeruzsálem, Haifa...

— Boldog örömmel várnunk...

★

Az amerikai vezető társadalom híres és népszerű festője tehát Izraelbe jön. Még egy forró kézzorítás, búcsuzás. Csomagolnia kell, mert holnap délután már randevuja van New Yorkban, az 57-ik utcában.

A lakók követelik, a kereskedők ellenzik az autóbussz-állomás áthelyezését

Megírtuk, hogy a múlt héten a Gdud Háivri utca néhány lakosa tiltakozásképpen fel akarta gyújtani az utcában lévő Egged-állomás egyik kocsiját. Az ügyben most váratlan fordulat történt, miután pénteken este a Gdud Háivri utcai autóbussz-állomás környékén lévő kereskedők sajtófogadás keretében tiltakoztak az ellen, hogy az ottani Egged-állomás forgalmát este 9-től másnap reggelig szüneteltessék. A kereskedők arra hívtak, hogy az állomás részleges áthelyezése károsan befolyásolta üzletük forgalmát. A kereskedők, akik között több rövidárú-csop, zabó, büffé, élelmiszer-kereskedés és cipőüzlet tulajdonos van, azt állítják, hogy vásárlók nagyrésze az autóbusszok sűrűjéből s az utazó-közönségből tevődik össze. A kereskedők beadványt intéztek a közlekedésügyi miniszterhez és a tel-avivi városi tanács tagjaihoz, melyben kéri, hogy az autóbussz-állomásokat hagyják meg az előző helyeken és tiltakoznak az átköltöztetés ellen.

Könyvek vezetésére kötelezik a magasabb önálló jövedelmű személyeket

Jeruzsálem. (Az Új Kelet tudósítójától). — A jövedelmi adóhivatal igazgatósága a közeljövőben rendeletet készült kiadni, amelyben rendszeres könyvvezetésre kötelezi az alacsonyabb bevétellel rendelkező önálló foglalkozású személyeket. Az eddigi rendeletek értelmében rendszeres könyvvezetésre csak a magasabb bevétellel rendelkező adóalanyokat kötelezték. Ezzel kapcsolatosan a jövedelmi adó igazgatóság külön bizottságot állított fel, amelynek feladata lesz tanácsokat adni a könyvelési és számlázási ügyekben. Ezt a bizottságot különféle gazdasági szervezetek képviselőiből, hites könyvvizsgálókból s a jövedelmi adóhivatal embereiből állítják össze.

Az új rendelet értelmében előreláthatólag könyvelésre köteleznek minden kiskereskedőt, vagy kisiparost, akiknek havi keresete legalább 250 fontot tesz ki. A könyvelési kötelezettség határösszegét eddig még nem állapították meg véglegesen.

Mint emlékeztet, az orvosok és az ügyvédek szövetsége már tavaly élesen tiltakozott és ellenezte, hogy rendszeres könyvelésre kényserítsék őket a törvény erejével.

VÁLTOZÁS AZ INGE TOFT ÜGYÉBEN?

Nyugaton izraeli akciótól kezdenek tartani

Izrael a hét folyamán visszsaengedte Szíriába az Avád el Krim bárka négytagú legénységét. A bárka még májusban tartóztatták fel az izraeli vizeken. Ez a lépés politikai körökben olyan találgatásokat ébresztett, hogy valami változás állt be az Inge Toft hajó ügyében. Ezek a feltevések azonban még nem igazolódtak olyan hírek alapján, melyek azt mutatják, hogy előrehaladás történt volna az izraeli rakományról Port Saidban vesztegő hajó kérdésében.

A szíriai bárkát azután fogták el, amikor az egyiptomiak elkobozták két áthaladó izraeli hajó szállítómányát és megakadályozták az Inge Toft átkelését. Az a körülmény, hogy a szíriai bárka legénységét nem engedték ki azonnal, mintha az az előző esetekben történt, olyan magyarázatokra adott alkalmat, hogy Izrael is más módon fogja kezelni az Egyesült Arab Köztársaság hajóit, ha azok izraeli vizekre tévednek.

Közben olyan jelek mutatkoznak, hogy egyes nyugati fővárosokban újra agódnak amiatt, nem készít-e Izrael a jelenlegi helyzet arra, hogy az UNO-n kívül próbáljon meg jogorvos-

lást találni, miután Ham-marskjöld főtűkár feléves erőfeszítései nem jártak eredménnyel. Ezek az aggodalmak két pontra támaszkodnak. Egyfelől arra a felismerésre, hogy Izraelnek nincs sok kiútja a sikerre, ha a problémát az UNO közgyűlésén felveti, másrészt pedig arra, hogy Izrael aggódik az Egyesült Államok magatartása miatt, és pedig, hogy támogatja a Nassernek a Világbank által nyújtandó kölcsönt, a Szezi csatornának kibővítésére, annak ellenére, hogy megszüli az UNO határozatait a Szezi csatorna szabad forgalmáról. (Háárec)

Port-Szaid. (UPI) — Az egyiptomi hatóságok tegnap megengedték a Taren norvég teherhajónak, hogy folytassa útját, miután meggyőződtek róla, hogy nem szállít Izraelnek szánt rakományt. Az egyiptomi vámhatóságok feltartóztatták az Ausztráliából jövő 10 ezer tonnás hajót és tízezer tüzetesen megvizsgálták, mert azt gyanították, hogy Marseille felé tartva Izraelnek szóló áruval Haifát is érinti majd. Miután felülvizsgálták a hajó iratait, kiderült, hogy Haifa nem szerepel az állomások között és így tovább engedték.

Meg kell akadályozni a középiskolai tanárok sztrájkját

A Háárec a tanárok követeléseinek teljesítését javasolja

A Háárec vezércikkben foglalkozik a középiskolai tanárok sztrájk-fenyegetésével. A közoktatási minisztérium azzal a sztereotíp válasszal akarja elintézni a középiskolai tanárok szervezeti követelését, hogy a fenyegetések légtörében nem hajlandó tárgyalni. Ez könnyű és egyszerű válasz, csak hogy nem oldja meg a problémát. Minden jel arra mutat, hogy a tanárok komolyan gondolják a fenyegetést és előállhat ugyanaz a helyzet, ami tavaly is bekövetkezett és pedig, hogy néhány nappal a tanév megkezdése után a tanárok sztrájkja megbénította a középiskolák munkáját.

Alapvető problémát kell ezzel kapcsolatban kivizsgálni és pedig az akadémiai végzettségű tanárok mellőzésének kérdését, ami ténylegesen fennáll. Állami alkalmazásban lévő akadémikusok alapfizetése ma 445 496 font körül mozog. A középiskolai tanárok, akik öt évi egyetemi tanulmány után nyerték el diplomájukat, 350 font alapfizetést kapnak. Természetesen ez a javadalmazás nem tulságosan vonzza az érettségizett fiatalokat a tanári pályára felé. A középiskolai tanárok szervezete ugyanolyan fizetést követel tagjai számára, mint amit a többi állami alkalmazású akadémikusok kapnak, tehát 110 font különbözletet akar kiverekedni. Lojalitásból azonban hajlandó arra, hogy a most kezdődő tanévben ezúttal csak 60 font emelést kapjanak, a fennmaradó 50 fontot pedig a jövő évben követelik. Ez a követelés nem látszik túlzottnak és mindent el kell követni, hogy a probléma megoldást nyerjen.

Az akadályt a közoktatásiügyi minisztérium képezi. Annak ellenére, hogy a középiskolák magánjellegűek az országban, vonakodik a fizetésemelési követelést támogatni, mert ragaszkodik ahhoz, hogy az elemi iskolai tanítók és a tanárok fizetése között ne legyen lényeges különbség. Csak hogy a tanárok érthető módon nem azonosítják magukat ezzel az állásponttal és ezért szakadtak ki a tanítók szervezetéből, amely nem akar-

ta érdekeiket megfelelő módon képviselni. A közoktatásiügyi minisztériumnak nem az a feladata, hogy két egymással ellentétes álló pedagógus szakszervezet vitájában az egyiket előnybe helyezze, hanem azt kell tennie, hogy megakadályozza a középiskolai tanárok sztrájkjának kitörését. De fontos a tanárok követelésének rendezése azért is, hogy az érettségizett fiatalokat a tanári pályára felé tereljék — írja a Háárec.

Abud szudáni államfő Jordániába készül

Szudáni küldöttség Ammanban

Amman. (Reuter). Pénteken hivatalos szudáni küldöttség érkezett a jordániai fővárosba, amely magával hozta Abud tábornok, szudáni államfő választás Huszejn király meghívására. Abud tábornok elfogadta a meghívást, a látogatás időpontjáról azonban még nem döntöttek. A küldöttség tegnap díszben látta vendégül Huszejn király, majd pedig Madzsali miniszterelnök és Mirza belügyminiszter tárgyalt velük. Huszejn a múlt hónap-

ban Szudánban járt jordániai küldöttség útján hívta meg Abud tábornokot. A szudáni küldöttség vezetője Achmed Muchtar, aki Szudán egyiptomi nagykövete, elmondotta, hogy a jordániai látogatással új fejezetet akarnak nyitni a két állam közötti viszonyban. A küldöttség jegyzéket nyújtott át Huszejn királynak, amely aktuális arab problémákkal foglalkozik, különös tekintettel az „arab csúcskonferenciára”, amelyet Jordánia javasol.

Ápolónői tanfolyam elemit végzett lányok részére

Tíz éves a jaffai állami Donoló-kórház

A jaffai állami kórház fennállásának tízedik évfordulóján rendezett sajtófogadáson dr. J. Friedenthal igazgatófőorvos bejelentette, hogy a kórház keretében olyan ápolónői tanfolyamot fognak megkezdni, amelyre elemiiskolai végzettségű lányokat is felvesznek. Az ápolónői iskolákba eddig csak olyan lányok vettek fel, akik a nyolc elemi osztályon kívül két gimnáziumi osztályt is elvégeztek. Az új terv szerint a tanfolyamra fel fognak venni olyan lányokat is, akiknek nem volt lehetőségük középiskolai tanulmányokat folytatni és a gimnáziumi anyagot a tanfolyamon fogják megtanulni.

A jaffai állami kórház egyébként a Donoló és a Cánhálon kórházak fúziójából született, amit egy évvel ezelőtt hajtottak végre. A kórház a város különböző pontjain három épület-csoportban áll. A régi Cánhálon kórházban van a szülészeti, nőgyógyászati és gyermekosztály, a Donolóban pedig a sebészet, a belgyógyászat és a műtő. A kórháznak 300 ágya van és 170 ezer lakost szolgál ki Jaffán, Bât Jamban, Choloban és Jázur-

ban. A kórház 1958-ban több mint ezer beteget fogadott be, költségvetése több, mint két millió font volt és alkalmazottainak száma 364. A kórház különböző osztályainak tevékenységéről dr. Gruber, a belgyógyászati osztály főorvosa, és dr. Izsák Chájim, a sebészeti osztály főorvosa számolt be az újságíróknak és felhívták a figyelmet arra, hogy az intézménynek modernbb orvosi felszerelésre van szüksége.

Szabad már Vilnába utazni

Moszkva, (UPI — Reuter).

A szovjet külügyminisztérium közölte a külföldi újságírókkal, hogy lehetővé teszik a turisták ellátogatását öt városba, amelyek eddig tiltott területként kezelték. Ezek a városok Vilna, Litvánia fővárosa, Tallin, Észtország fővárosa, Arvian, Örményország fővárosa, Ashabad, Turkménia fővárosa és Batum fekete-tengeri kikötő. Gorkij és Kazan Volga-melletti városokat, valamint a nagy ipari géppontokat továbbra sem szabad külföldieknek meglátogatni.

KÉTSZÁZ ELSZAKITOTT ROMÁNIAI HÁZASPÁR SORSA

A Háboker pénteki száma a következő vezércikket írja az elszakított romániai családok problémájáról. „Több hónapja hallgatást kényszerítettünk magunkra a román ügyében. Az az aggodalom vezetett ebben a magatartásban, hogy az óvatlan közlemények meghusztalják a mindannyiunk szívében élő reményt, hogy eljön az a nap, amikor ebből az országból felujtják az alijját. Az a küldöttség azonban, amely a hét folyamán elkereste szerkesztőségünket, arra készítet, hogy megszakítsuk hallgatásunkat. Ez a küldöttség nagyrészen fiatal asszonyokból állott, egyesek köztük szoptató anyák, mások másállapotúak. Az év elején érkeztek az országba és férjeiknek mindjárt utánuk kellett volna jönniük. Közben azonban megszünt az alijja, a párokat elszakították.

családok egyesítése céljából engedélyezték az alijját nem akarták megteremteni a családok elszakításának új problémáját. A keserű valóság azonban az, hogy most legalább 200 memreg érkezett fiatal ember él az országban, akiknek férjfel, vagy feleségei Romániában maradtak, nem is említve azoknak az eseteknek ezreit, amikor a családtagokat már évekkal ezelőtt szakították el egymástól.

Az elszakított családok közel állnak a kétségbeeséshez. Intézményről intézményre járnak, hogy felhívják figyelmüket szenvedésükre. Kérő-távirattal fordultak a romániai kommunista párt titkárhoz is, hogy lépjen közbe érdekükben. Csatlakozunk meghatótt kérésükhöz. Függetlenül az alijját érintő általános politikától, a romániai kormány ezt a problémát megoldhatná szerény, humanitárius gesztussal. Reméljük, hogy ezt meg is fogja tenni.

Nem kétséges, hogy a román hatóságok, amelyek annakidején az elszakított

Sport

Újabb délafrikai győzelem Haifán

A Bât-Gálim uszodában vendégszerelt délafrikai vízilóválogatott és zsufolt ház mellett főlényes játékkal győzött a haifai vegyes csapat ellen. A féldobben a délafrikaiak 5:0-ra vezettek, a játék második részében már tetszés szerint érték el góloikat. Végeredményben 11:1 arányú vereséget mértek a haifai vízilócsokra.

Jó eredmények a bät-gálim uszodában

A vízilómérkőzés előtt uszoversenyt rendeztek a bät-gálimi uszodában, amelyen a 100 m-es hátúszásban Joram Schneider, a Hápoél Tivon versenyzője 1:09,3 mp-es eredménnyel új izraeli rekordot állított fel. A régi rekord 1:10,2 mp volt. A 100 m-es gyorsúszásban megjelentés született: Cvi Beck 61 mp-es eredménnyel győzött. Második Mandelbaum 62,3, harmadik a délafrikai Savage 61,5-tel, míg a verseny esélyese Aubery Kaplan (az 5-ik Makkabia győztese) 62,8 cal negyedik lett.

Nauszteri eredményt ért el Neuzer Sefá, a Hápoél Givát Chájim uszobájnok, aki a 100 m-es pillangóúszásban 1:12,0 mp-es eredménnyel az év legjobb idejét uszta. Második lett Saul Kohen, a Hápoél Gus Zvulun uszója, aki 1:13,4 mp-es eredménnyel új országos ifjúsági csúcst ért el. A 4x50 m-es váltót a délafrikaiak nyerték meg 1:51,8 mp-cel. Másodikként fél uszodahosszal a Makkabi Haifa váltója ért a célba.

Hápoél Petach Tikva — Hápoél Haifa 2:1 (1:1)

A heti barátságos mérkőzések közül a legnagyobb érdeklődés a Hápoél Petach Tikva — Hápoél Haifa „rangadó”-t előzte meg. A közönség helyenként élvezetes játékokat látott, amelyen papírforgató szerinti eredmény született. A Hápoél Petach Tikva 1:1-es féldob után 2:1-re győzött.

További barátságos eredmények: Makkabi Tel-Aviv — Hápoél Bât Jám 11:0 (6:0); Hápoél Kfár Szabá — Simson Tel-Aviv 4:2 (1:2); Makkabi Petach Tikva — Bétár Tel-Aviv 2:0 (0:0); Makkabi Jaffa — Hakoach Tel-Aviv 3:0 (1:0); Hápoél Askalon — Hápoél Or Jehuda 2:0 (1:0); Hápoél Cafon Tel-Aviv — Bétár Ríson Lecion 3:1 (2:1).

Sportélet az új otéletpüléseken és az arab falvakban

Pánai, a Hápoél-központ főtűkára érdekes beszámolót tartott a natanjai Wingate-intézetben az új otéletpülések és arab falvak sport oktatási kurzusának záróünnepélyén. Elmondotta, hogy a Hápoél célkitűzése szerint a következő két éven belül a jelenlegi 60.000 sportoló helyett 110.000 sportolót akarnak mozgósítani. 1961-ben nagy nemzetközi munkás sportfesztivált rendeznek Izraelben, melyre a munkásegysületeken kívül nyugat-európai sportklubokat is meg fognak hívni.

Pánai előadása után a rendezékek egy diapozitívval illusztrált tornabemutatót tartottak, amelyet Baruch Back, a Wingate-intézet igazgatója látott el magyarázatokkal. Báruch Back elmondta, hogy a Wingate-intézetben az elmúlt két év alatt 123 különböző sportkurzust tartottak, amelyen 3800 résztvevő volt.

Az ünnepség zárszavát dr. Bár-Nun, a közoktatásiügyi minisztérium sportosztályának munkatársa tartotta, aki külön aláhuzta annak jelentőségét, hogy a Híszad rutintenzív sportéletet akart teremteni az arab falvakban és az új otéletpüléseken.

1959 VIII 23 Új Kelet 7

SILON

TÖRLETES KELETI DOHÁNY — 20 CIGARETTA DUPLA CSOMAGOLÁS 280 PRUTA

Rádió

Az izraeli rádió magyar adása: 19.15 órákor a 33.3 méteres rövidhullámon. 21.45 órákor a 640, 422.5 (Jeruzsálem) 392 (Haifa) középhullámhosszon hallható.

6.30: Műt. 6.35: rövid hírek. 6.37: torna. 6.47: zené óra. 7: hírek. 7.17: hanglemek. 7.45: izraeli dalok. 7.58: rövid hírek. 11: Dvorsák: „Karnéval” — nyitány. Bruch: Hegedűverseny d-moll. Jascha Háfetz előadásában. Brahms: Kilenc magyar tánc. 12: aszsonyrovat. 12.15: hanglemek. 13: Cáfira Schönfeld. mezoszoprán. énekszámai: Haendel: Aria a „Rinaldo”-ból. Rubinstein: „Liliah”. Gluck: Aria az „Orpheus”-ból. 13.15: fúvószenekari számok. 13.30: hírek. 13.45: „Hová menjünk este?” 13.50: könnyű zene. 17: rövid hírek. 17.05: Rossini: „Selyemtás” — nyitány. Paderewsky: Fantásie-Polonaise. zongoraszólo zenekari kísérettel. Felice Blumenthal előadásában. — Sibelius: „A vihar”. 17.40: sport-műsorismertetés. 20: kamarazene. 21: hírek. 21.30: Haendel: Concerto Grosso. Jean Martinon vezényletével. Beethoven: V. Szimfónia. Josef Cripps vezényletével. 22.35: könnyű zene. 23: hírszefoglalás.

A hadsereg műsora: 18.03: Suppé: Könnyű lovasság — nyitány. Mozart: Törökinduló. Bach: Arioso. Mizzi Locker előadásában. Prokofjev: Induló. Orlando di Lasso: Dal. Bocherini: Menuette. Sarasate: Zigeunerweisen. Chopin: Polonaise. Bizet: „Les Arlesiennes”. Szvit No. 1. 19.10: „Estesillag”, zeneszámok. 19.45: énekyüttes. 20.45: „Intermezzo”, hanglemek. 21.15: „Vidám ritmusok”. 22: tánczene.

A Hitachdut Oléj Hungária közleményei:

TEL-AVIV: A telavivi HOH szociális bizottságának elnöke, Haim József, minden vasárnap és hétfőn délután 10-12 óráig fogadja a tanácsért és útbiztosításért a szociális bizottsághoz fordulókat. MUNKÁT KAPHAT: A telavivi HOH útján: Vasalónok. vagy vasaló bizk-konfektüzemben: kézitányok bizk-konfektüzemben: neylontáska készítéséhez gyakorlott varrónok.

HAIFA: Fogorvos és fogorvosnő egy napot mosáiban dolgozna. — Cim: Irodákban, Arlosorov u. 3/a.

Elítélték a beér-sévai rendbontások 13 vádlottját

Két embert felmentettek, a többiek ügyében később hirdetnek ítéletet

Bázák jeruzsálemi járásbíró pénteken hirdetett ítéletet a beér-sévai rendbontás 22 vádlottja közül 13-nak az ügyében. A 13 vádlottat egy hónaptól 9 hónapig tartó elzárással sújtotta, kettőt felmentett a bíró, míg a további 5 felmentett és 2 fiatalorúnak ügyében a gondozótiszt véleményének meghallgatása után egy hónap multán hozta ítéletet a bíró.

Öt vádlottat, akiket egy hónapi elzárással sújtott a bíróság, az ítélet kihirdetése után szabadlábra helyezték, miután fogvatartásukkal letöltötték a büntetésüket. Prosper Ben-Gigi, a rendbontás vezetője 9 hónapot, Mose Náchmiás, a mártírfőkolompus pedig 6 hónapi büntetést kapott. Jákov Ázulajt és Slomo Ben-Dávidot bizonyítékok hiányában felmentette Bázák bíró.

Az ítélethirdetéskor a közönség zsúfolásig töltötte meg a tárgyalótermet, amelyet megerősített rendőrsztagok vettek körül. Ítéletben a bíró megállapította, hogy a rendőrség idejében és eredményesen működött, ami által elejtette a rendbontások tovább terjedésének.

Az ítélethirdetés után a bíró megengedte a vádlottaknak, hogy nyilvánosan nyilatkozzanak. A 9 hónapra elítélt Ben-Gigi tagadta, hogy ő lett volna a rendbontások értelmi szerzője, de bevallotta, hogy részt vett a zavargásokban. Tettét azzal magyarázta, hogy „Beér-Séván megkülönböztetés van, mert a mi embereink közül még nagyon sok sokgyermekes család lakik máabárakban évek óta”.

Egy másik vádlott, Slomo Cárfti elmesélte, hogyan került nyomorában 14 éves korában a bűn útjára. Arra kérte a bírót, hogy bízva egy gondozótisztre, aki a segítségére lehetne, miután

segítségére szorult. Az ügyész megerősítette Cárfti szavait és javasolta a bíróságnak, hogy a fiatal embert pszichiáter vizsgálja meg. Dávid Dáhan vádlott azt állította, hogy „9 éve lakom máabárakban, ugyanakkor olyan új olék, akik csak a napokban érkeztek, már rendes sikunlakást kaptak”. A rovtmultu Dáhan azzal védekezett, hogy a multban azért lopott élelmiszert, hogy ehez családján segítsen.

Előfűt egy angol atombombázó repülőgép

London, (IFP). — Az angol partok mentén nyomtalanul eltűnt egy „Victor-2” típusú atombombázó repülőgép. Az angol flotta egységei polgári hajók segítségével folytatták a kutatást az angol partok közelében és a La Manche csatorna mentén, de eredménytelenül. Néhány hadihajó még folytatja a kutatást, bár nincs sok remény a repülőgép roncsainak fellelérésére.

A tengeren egy mentőcsónakot találtak, amelyről azt hitték, hogy a repülőgépről származik, később azonban kiderült, hogy közönséges halászbárka mentőcsónakjáról van szó.

Az élő vírusokból készített polio-szérum feltalálója Izraelbe érkezett

Sikeres kísérleteket végeztek már dr. Albert Sabin gyógyszerével

Dr. Albert Sabin, a gyermekparalízis elleni élő vírusokból készített szérum feltalálója, a kísérleti orvostudomány egyik világhírű képviselője szombaton este a külügyminisztérium vendégeként tiznapos látogatásra az országba érkezett. A repülőter vendéglőjében megtartott fogadáson dr. Sabin elmondta, hogy ez a második látogatása az országban. Először 1943-ban járt Erec Jiszráélban, mint az amerikai hadsereg kutatóorvosa és a homoki légy-csípéseit jött tanulmányozni.

Az általa felfedezett szérummal kapcsolatban dr. Sabin a világ számos országát bejárta már. Legutóbb Csehszlovákiában és a Szovjetunióban járt, ahol az élő vírusból készített szérummal eddig 6.300.000 gyereket oltottak be. Izraeli látogatása alatt a tudóst fogadni fogja az államelnök, az egészségügyi miniszter és az izraeli orvosi élet számos előkelősége.

Az egészségügyi minisztérium szóvivője ezalkalommal bejelentette, hogy a dr. Sabin által előállított szérummal június hónapban 46 gyermeknek végeztek kísérleteket Gát és Gál-On kibucokban, akik közül 23 gyerek folyadék formájában kapta a szérumot. A kísérletek a legteljesebb sikerrel végződtek, mert az élő vírusokból készült szérummal folytatott kísérletek során senkimen betegedett meg. Kiderült az is, hogy ez a vírus, amit dr. Cox, a new-yorki Lederle gyógyszerár-laboratóriumának igazgatója különített el, az oltások nyomán elterjedt a kibuc lakosai között anélkül, hogy megbetegedést okozott volna. A szóvivő elmondta még, hogy az egészségügyi minisztérium egyelőre nem kezdi meg az új polio szérum használatát, amíg az eddigi kísérletek eredményeit a genfi nemzetközi egészségügyi szervezet jóvá nem hagyja.

Nem tartóztattak le senkit Fluk gyémántgyáros meggyilkolása miatt

A rendőrség folytatja a kihallgatásokat a titokzatos bűntett felderítésére

Az egyik délutáni lap pénteken azt a hírt közölte, hogy a rendőrség rövidesen megoldja az a rejtélyt, mely a négy hónappal ezelőtt tel-avivi irodájában meggyilkolt Zorach Fluk gyémántgyáros ügyét körülveszi. — Mint emlékeztetés, Flukot a késő éjszakai órákban íróasztala mellett ilvte érte az Uzi géppisztolyból kilőtt gyilkos golyó, ugyanakkor a rendőrség a páncélszekrény kulcsait a trezor ajtajában találta, amely közel negyedmillió dollár értékű gyémántot tartalmazott. A nyomozás során kiderült, hogy a gyémántgyáros gyilkosainak, akiket valószínűleg megzavartak munkájukban, nem sikerült a rablást végre hajtaniuk.

A lap szerint a rendőrség letartóztatott egy Tel-Aviv környéki lakost, akit a gyilkosságban való részvétellel gyanúsítanak. Az illető el-

len, aki állítólag már napok óta a rendőrség foglya, a vizsgálóbíró legutóbb 15 napi fogvatartási végzet rendelt el. A rendőrség állítólag több, mint 200 embert hallgatott ki ebben a bűnügyben és még nem zárta le a nyomozást. Maga a gyanúsított tagadja a gyilkosságot, vagy a gyilkosságban való részvételt és a rendőrség most vizsgálja felül az illető alibijét — hangzott az említett lapjelentés.

Ezzel szemben az ITIM tudósítója, megbízható forrásokra hivatkozva, tegnap este közölte, hogy a rendőrség eddig egyetlen gyanúsítottat sem tartóztatott le Zorach Fluk meggyilkolásával kapcsolatban. A rendőrség rendszeresen folytatja a nyomozást és állandóan újabb tanukat hallgat ki, de eddig valamennyit szabadlábra helyeztek.

Az „Uj rendszer” ideiglenes tanácsa a választásokon való részvétel ellen döntött

A végső döntést az alakuló közgyűlés fogja meghozni

A „Mistár Hechadás” (Uj rendszer) nevű mozgalom ideiglenes tanácsa Tel-Avivban megtartott ülésén úgy döntött, hogy két héten belül megrendezi alapító közgyűlését, amelyen határozni fognak, hogy a mozgalom résztvesz-e a 4-ik Kneszet-választásokon. Az ideiglenes tanács ülésén 23-an a választásokon való részvétel ellen, 19-en pedig a részvétel mellett szavaztak.

A választáson való részvétel ellenzői között volt Tamir ügyvéd, a mozgalom egyik vezetője, Leibovits professzor és Eliezer Livne volt Mápáj képviselő. A részvétel mellett szavazott dr. Weinscholl ügyvéd, Eri Jabotinsky professzor, Marinszki ügyvéd, továbbá A. Cáfner és N. Smulevits.

Az ideiglenes tanács úgy döntött, hogy az alakuló közgyűlés határozata kötelezi majd a mozgalom valamennyi tagját a választáson

való részvétellel kapcsolatos kérdésben. Egyébként a Mistár Háchadás a héten Jeruzsálemben, Tel-Avivban, Haifán és Beér-Séván közveti gyűléseket rendez, amelyeken szóba kerül az alapító közgyűlés és a választásokon való részvétel problémája.

Kaszem köszönetet mond Nehrunak az iraki forradalom támogatásáért

Irak is részt vesz a casablancai konferencián

New-Delhi, (Reuter). — Dr. Fejszal El-Szamer iraki tájékoztatóügyi miniszter, aki 3 tagu miniszteri küldöttség keretében Indiában tartózkodik, tegnap átnyújtotta Nehru miniszterelnöknek Kaszem személyes levelet, amelyben köszönetet mond Indiának az iraki forradalom támogatásáért. Kaszem levelében kihangsúlyozza, hogy kormánya a semlegeségi politika és a többiek békés együttélésének híve.

Kairói jelentés egyébként beszámol arról, hogy Vagpi Tahar ezredest, Kaszem kommunista beállítottságú titkárárt eltávolították állásából. Vagpi is tagja az Indiában járó iraki küldöttségnek és amikor megjelent a new-delhi-i követségen, közték vele, hogy megfosztották eddigi állásától és katonai attaséként New-

AKI KAPJA, MARJA

Hivatalosan közzétették Chruscsev amerikai látogatásának programját

A szovjet miniszterelnök 12 napig marad az Egyesült Államokban és nem megy Kanadába — Szeptember 18-ikán fog beszélni az UNO közgyűlésén

Gettysburg, (IFP). — A Fehér Ház sajtófőnöke tegnap hivatalosan közzétette Chruscsev 12 napos amerikai látogatásának programját, amely szerint a szovjet miniszterelnök szeptember 15 és 27 között lesz az Egyesült Államokban. Chruscsev repülőgépét szeptember 15-ikén a reggeli órákra várják. A vendég szeptember 27-ikén az esti órákban ugyancsak légi úton hagyja el Washington. Henry Cabot Lodge nagykövet, az Egyesült Államok állandó UNO-megbízottja, az államelnöki kabinet tagja fogja kísérni Chruscsevet ameri-

kai útján, mint Eisenhower elnök hivatalos megbízottja. Chruscsev programja a következő: Washington: szeptember 15—16, New-York: szeptember 17—18, Los-Angeles: szeptember 19, San Francisco: szeptember 21, Iowa állam (az állami mezőgazdasági egyetem): szeptember 22—23; Pittsburg, szeptember 24, Washington: szeptember 25, 26, 27.

Valószínűnek tartják, hogy Chruscsev csak az ország megtekintése után fog megbeszélést folytatni Eisenhowerrel a nyugat-németországi kérdéssel és a többi aktuális problémáról. Lehetőségek, hogy Eisenhower elnök meg fogja hívni Chruscsevet a Maryland államában lévő „Camp Dávid”-ba szigorúan titkos tárgyalásokra.

A jelentésben egyébként egyetlen meglepetést keltő pont volt, nevezetesen Cabot-Lodge „utimarsali” ki-nevezése. Cabot-Lodge 1953 januárjától kezdve áll az amerikai UNO-küldöttség élén és egyike volt azoknak, akik a legélesebb kritikával illették a kommunizistákat az UNO-ban. Chruscsev látogatása dején James G. Wodsworth fogja Cabot-Lodge-ot helyettesíteni az UNO-ban.

New-York, (UPI, Reuter). Dag Hammarskjöld főtitkár tegnap közölte, hogy Nikita Chruscsev szovjet miniszterelnök elfogadta az UNO meghívását és ellátogat az UNO központjába, majd pedig szeptember 18-ikán beszédet tart az UNO közgyűlésén.

Meghalt Sir Jacob Epstein, a világhírű angliai zsidó szobrász

London (Reuter). — Sir Jacob Epstein, a világhírű angol-zsidó szobrászművész 79-ik évében elhunyt. A pályájának csúcán lévő művész, aki magas kora ellenére még fáradhatatlanul dolgozott, egyedül élt londoni házában és mint utólag kiderült, szinte utolsó percéig dolgozott. Minthogy szerdán, halálának bekövetkeztékor senki sem volt mellette, a haláleset csak pénteken derült ki. Az orvosi

vizsgálat megállapította, hogy a halálát szívbaj és magas vérnyomás okozta. Jacob Epstein 1880-ban született New-Yorkban orosz származású szülők gyermekeként. Merész elgondolású és kivitelezésű művei súlyos viharokat keltettek a műkritikusok körében. Néhány szobrát „embertelennek, csunya nyának „s pogányoknak” tartották, noha témáinak jelentős részét az Uj Testamentumból merítette. Néhány évvel ezelőtt a művész kijelentette, nem hisz abban, hogy vallásos tárgyú szobrai valaha is kiállítják valamely keresztény templomban. A háború végén azonban a hírnév szárnyrakapta nevét és a templomok valószínűleg versengtek munkáiért.

Néhány hónappal ezelőtt ismét vihar tört ki Jézus szobra körül, amelyet az egyik angol-szláv templomnak ajánlott fel. Ugyanakkor azonban számos világhírű műkritikus a legnagyobb fokú elismeréssel nyilatkozott erről a nagyméretű Jézus szoborról, amely az egyik nagynevű kritikus szerint tele volt belső kifejező erővel.

M. Savini, a műkritikusok nemzetközi szervezetének elnöke, aki 25 éven át volt Epstein barátja, a hír vételekor ezeket mondta: „Epstein halála vesztesség minden olyan művész számára, akiben meg van a merészesség ahhoz, hogy önmagát fejlessze ki.”

Hawaii az 50-ik USA-állam lett

Washington, (UPD). — A Fehér Házban megtartott hivatalos ünnepségen tegnap az Egyesült Államok 50-ik tagállamává nyilvánították Hawaii-t. Az ünnepség alkalmával Eisenhower elnök bemutatatta az 50 csillagos új amerikai lobogót. A zászlón két mezőben öt sorban hat fehér csillag, négy sorban pedig 5 fehér csillag látható. A 13 vörös-fehér csik a régi maradt.

Hawaii három képviselője

holnap csatlakozik a kongresszushoz: kettő közülük demokrata, egy pedig republikánus. Hawaii tagállammá nyilvánításáról telefonon értesítették William Quin kormányzót, aki néhány perc múlva hivatalosan felesküdt mint Hawaii állam kormányzója. Magában Hawaii-ban csak novemberben tartják meg az ünnepségeket és azt remélik, hogy azokon Eisenhower elnök is megjelenhet.

Tűz ütött ki Eljáhu próféta barlangjában

A zarándokok által meggyújtott gyertyák okozták a tüzet

Haifa, (Az Uj Kelet tudósítójától). — Péntek éjszaka tűz ütött ki Eljáhu próféta barlangjában a frigysekrekény, egy tóra, tált és tífliam a lángok martalékává vált.

Most a Tisábeávo követő Vigasztalás Szombatja után ötven a keleti származású hívők ezrei zarándokol-

nak el a barlangba, akik gyertyákat gyújtva gyertyalásért, szerencsért, férjért, vagy gyermekért fohászkodnak a prófétához. Gyújtászik, a tüzet egy gyertya okozta, amelynek lángja felgyújtotta a barlangban hagyott papírhulladékok és belekapott a frigidáda függönybe.

A héten lesz a Mifál Hápájisz sorshuzása